

NOVADI ZAĻO

Pircēju ieradumi mainās pamazām

Jūlija sākumā pasaulē atzīmē Starptautisko no plastmasas maisiņiem brīvo dienu un daudzviet notiek informatīvās kampaņas, vēršot iedzīvotāju uzmanību uz šo atkritumu radītajiem draudiem ekoloģijai. Lai gan zinām, cik slikti mūsu un vides veselību ietekmē plastmasas piesārņojums, taču ieradumus mainīt nav viegli.

Daļu izdodas savākt

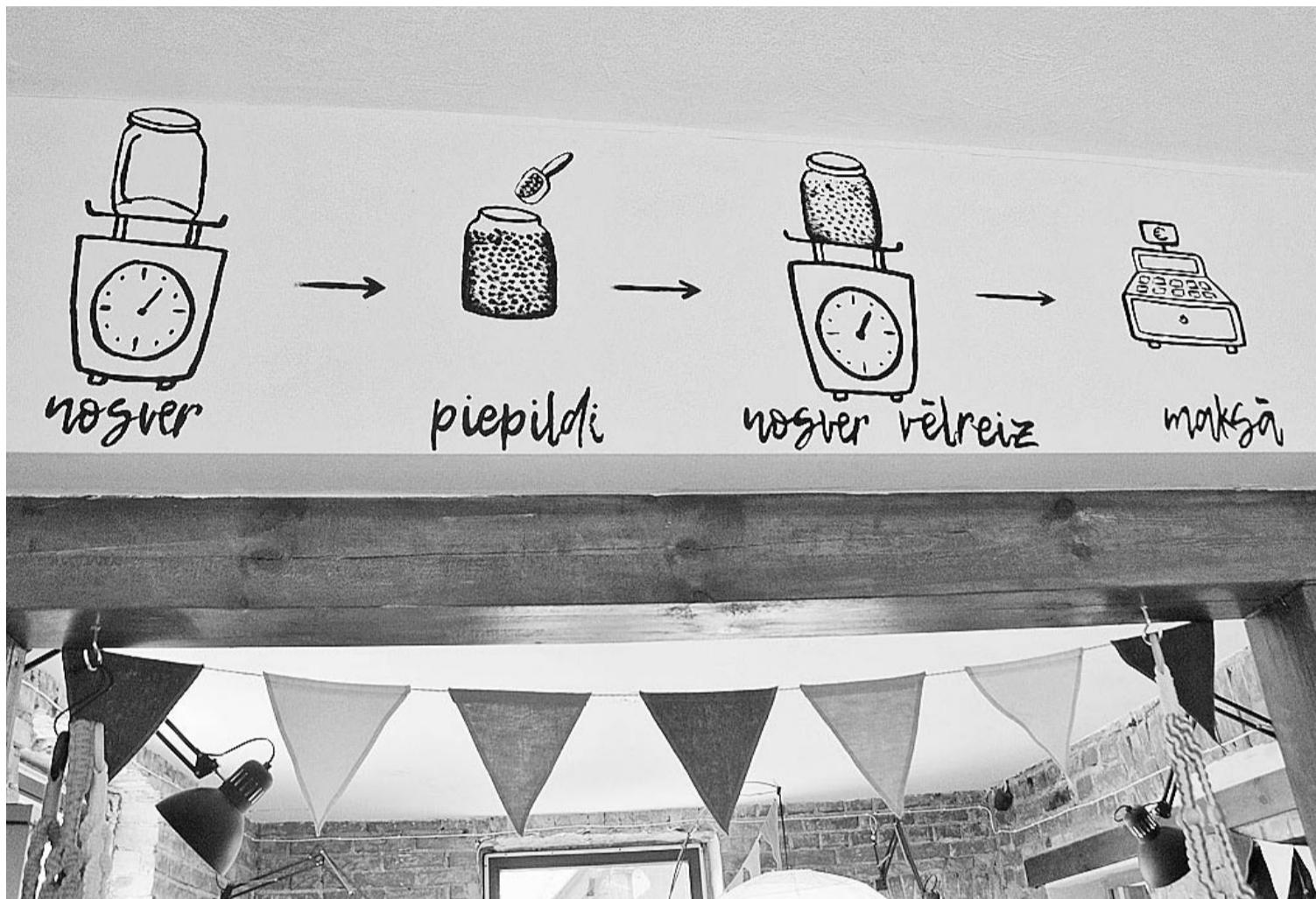
Pēc izlietotā iepakojuma, videi kaitīgu preču un elektroiekārtu apsaimniekošanas uzņēmuma "Zaļā josta" informācijas, katrs Latvijas iedzīvotājs vidēji gadā patērē aptuveni 190 plastmasas iepakojumu maisiņus. Savukārt visu Eiropas iedzīvotāju patērētais apjoms kopumā ir ap 100 miljardiem plastmasas maisiņu gadā. Daļu no tiem izdodas savākt otrreizējai pārstrādei, taču Latvijā vēl joprojām pārāk daudz izlietoto maisiņu nonāk vidē, ilgtermiņā piesārņojot to un nopietni apdraudot ekosistēmu.

Zinātnieki pasaules okeānā konstatējuši vairāk nekā 24,4 triljonus mikroplastmasas daļiņu, kuru dēļ strauji pasliktinās okeānu un jūru ekoloģiskais stāvoklis un daudzas sugas tiek pakļautas iznīcībai. Mikroplastmasas augstā koncentrācija pasaules ūdeņos ietekmē arī cilvēka veselību. "Zaļās jostas" pārstāve Laima Kubliņa uzsver, ka šī globālā problēma skar ikvienu Latvijas iedzīvotāju, kaut gan okeāns atrodas tālu no mums. Taču visi pasaules ūdeņi ir saistīti, un arī mūsu rīcība šeit ietekmē pasaules okeāna stāvokli.

Arī mūsu Baltijas jūra cieš no piesārņojuma, kuru veidojam ikdienā mēs paši, tāpēc ir būtiski mainīt paradumus un vērtīgāk izraudzīties lietas, ko ikdienā lietojam. Eksperti iesaka vairākas vienkāršas metodes, kā samazināt plastmasu saturošo vielu nonākšanu dabā, tostarp – aizstāt plastmasas izstrādājumus (ūdens pudeles, iepakojumu maisiņus, pārtikas iesaiņojumu, kafijas krūzītes) ar daudzkārt lietojamām alternatīvām no dabīga, ilgmūžīga materiāla.

Par ceturtdaļu mazāk plastmasas maisiņu

Kaut arī plastmasas maisiņi joprojām ir pircēju vidū

Beziepakojuma veikalos īstenotie bezatkritumu koncepti aicina dzīvot sev un dabai draudzīgāk un izvēlēties ilgtspējīgākas alternatīvas.

populārākais iepakojums, to izmantošanai ir tendence samazināties, un šogad "Rimi" veikalos plastmasas maisiņu pārdošanas apjoms ir samazinājies par gandrīz ceturtdaļu jeb 23%. Vienlaikus pircēji arvien aktīvāk izmanto dažādas videi draudzīgas alternatīvas, piemēram, tekstila vai papīra maisiņus un līdzīgi ražemtus iepakojumus.

Gada pirmajos piecos mēnešos, salīdzinot ar pērnā gada sākumu, papīra maisiņu pieprasījums ir audzis par 16%, bet tekstila maisiņi piedzīvo īstu popularitātes vilni, ko apliecina pieprasījuma pieaugums par 65%. "Rimi" saviem klientiem piedāvā iepakojumu maisiņu klāstu, kas ļauj ikdienas iepirkšanās procesā izvēlēties videi draudzīgākas alternatīvas. Pircēji var izvēlēties divu izmēru papīra maisiņu, inovatīvus tekstila iepakojumu maisiņus, kas pilnībā izgatavoti no pārstrādātām plastmasas pudelēm, vai plastmasas maisiņus ar 50% pārstrādātām plastmasas. "Arī lielu daļu sveramās produkcijas pircējiem piedāvājam iesvērt līdzīgi ražemtajiem traukos – tostarp arī dažādus higiēnas un mājokļa tīrīšanas produktus, kas atsevišķos veikalos pieejami speciālos beziepakojuma stendos," skaidro "Rimi Latvia" sabiedrisko attiecību vadītājs Juris Šleiers.

Maksā par saturu

Savukārt Kuldīgas veikalā "Kuule" var nopirkt gan pārtikas preces, tai skaitā vietējo zemnieku un mājražotāju labumus uz svara, gan mājsaimniecības un skaistumkopšanas līdzekļus pēc tilpuma. Jāmaksā tikai par saturu – iesvērts tiek pircēja līdzražotajā traukā vai maisiņā. Ja nav ražemtas līdzī, pirkumu iesver bezmaksas papīra maisiņā vai burkā. Dažāda tilpuma tukšo stikla taru atkārtotai lietošanai šeit sanes paši pircēji un ir priecīgi, ka tikuši vajā no nevajadzīgiem uzkrājumiem mājās. Dažkārt atnes arī papīra maisus, kur bijušas iepakotas dāvanas, zīmola apģērbi, apavi vai parfimērijas preces.

"Cilvēku izvēli pirkt preces bez iepakojuma nosaka vairāki faktori," teic beziepakojuma veikala saimniece Anita Kreicberga-Zušmane. Vienubrīd tā bijusi modes lieta – savs auduma maisiņš vai soma, ar kuru iet uz veikalu iepirkties. Bet mode mainās, ja tās pamatā nav domas par zaļu nākotni. "Ļoti svarīgs faktors ir cena. Mazpilsētās tā vienmēr bijusi noteicoša, bet īpaši tagad, kad viss, tai skaitā pārtika, strauji kļūst dārgāka. Līdz ar to taupīgākie cilvēki sāk vairāk pieņemt, kur iet iepirkties, ko pirkt, kur pirkumu ielikt. Turklāt patiesais ietaupījums pa-

rasti netiek rēķināts. Cilvēks priecīgs par to vien, ka iegādājies labu produktu sev vajadzīgajā daudzumā par zemāku cenu, nekā tad, ja būtu jāpērk lielveikalā safasēts," veikalniece saka. Turklāt iepakotās preces bieži vien ir lielākā apjomā – ja cilvēks nespēj izlietot, jāmet laukā, un arī tam ir ietekme uz vidi, jo arī bioloģisko atkritumu pārstrāde ko maksā.

Iepakojuma izmaksas netiek rēķinātas, un reti kurš aizdomājas par resursiem, kas tiek izlietoti vienreizējā iepakojuma ražošanai, piegādei, fasēšanai, noformējumam, etiķetei un visbeidzot pārstrādei. Pat atkritumu maisus tagad var nopirkt videi īpaši draudzīgus, tādus, kas ražoti no kukurūzas cietes un sadalās gan mājas apstākļos komposta kaudzē, gan jūras un saldūdenī. Arī tādi palīdzēs samazināt vides piesārņojumu.

Aizvien jauni sekotāji

"Cilvēka domāšanu vispirms nosaka maciņš – kāpēc jāmaksā par to, ko nevajag. Pērkot kādu jaunu produktu, kas iepriekš nav bijis ēdienkartē, cilvēks jau nezina, vai tas garšos. Pie mums dažkārt iegriežas pircēji, kuriem vajag tikai tējkaroti vai 10 gramus kādas vielas, lai izmēģinātu

jaunu recepti," A. Kreicberga-Zušmane saka.

"Kuule" ir pirmais beziepakojuma veikals Kuldīgā, bet nu jau arī citas mazās tirgotavas pievēršas zero waste un less waste iniciatīvām, tostarp preču svēršanai uz vietas un no plastmasas brīvā iepakojumā. "Galvenais ir doma par piesārņojuma mazināšanu, kaut ne vienmēr tirgotājam tā sanāk lētāk," saka garšvielu veikala "Cikāde" vadītāja Laimdota Rūtenberga. "Taču ir briesmīgi vērot, kā ārpus apdzīvotām vietām, kur katru dienu nestaigā sētnieki ar slotām, malu malās vējā plandās plastmasas maisiņi. Vēl briesmīgāk iedomāties, ka arī mūsu organismā nonāk plastmasas daļiņas no produktiem, ko lietojam uzturā. Jāatzīst, ka sabiedrība arvien vairāk par to piedomā. Arī pie mums nāk pircēji ar saviem traukiem, kur iesvērt preci, vai pirms pirkšanas pārinteresējas, kāda materiāla maisiņā iesvērsim," viņa priecājas.

Materiāls tapis ar Latvijas Vides aizsardzības fonda atbalstu. Par publikāciju saturu atbild SIA "Kurzemes Vārds" un reģionālās izdevniecības.